

Herri hizkeren lekukotasunak biltzen: zubererazko eskuizkribatu baten edizioa

Irantzu Epelde

► **To cite this version:**

Irantzu Epelde. Herri hizkeren lekukotasunak biltzen: zubererazko eskuizkribatu baten edizioa. ASJU Anuario del Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo", 2008, pp.283-302. <artxibo-00800933>

HAL Id: artxibo-00800933

<https://artxiker.ccsd.cnrs.fr/artxibo-00800933>

Submitted on 14 Mar 2013

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

HERRI HIZKEREN LEKUKOTASUNAK BILTZEN: ZUBERERAZKO ESKUIZKRIBATU BATEN EDIZIOA

Irantzu Epelde

IKER, Baiona

Laburpena

Zubererazko eskuizkribu baten faksimile edizioa da hau. Jatorrizko eskuizkribu argitaragabea Aurelia Arkotxa irakasleak aurkitu zuen Pariseko Biblioteka Nazionalean. Elizakoez beste, urriak dira zubereraz idatzitako era honetako testuak, areago teknikoak, eta halakotzat sailkatu behar dugu honako hau: sukalde-liburu anonimoa da eskuizkribua, 29 orrialdetan 8 errezeta biltzen dituena. Datazioaren aldetik ere ez daukagu berri zehatzik, baina lapurterazko Escualdun cocinera-rekin (Baiona, 1864) dituen ezauzarri komunengatik ematen du garai beretsukoa izan litekeela, hau da, hemeretzigarren mendearen erdialdekoa.

Abstract

We present a facsimile edition of a manuscript found by Prof. Aurelia Arkotxa at the National Library of Paris. This anonymous work is a 29 pages cookbook written in Souletin dialect, and it contains 28 recipes. Souletin manuscripts are, unfortunately, scarce among the historical items of the Library's collections. This one is probably from the mid-19th century, as it seems to be a kind of brief version of the first cookbook published in (Lapurdian) Basque Escualdun cocinera (Baiona, 1864).

Sarrera

Besteren artean euskalkien bilakaera aztertzeke ezin utzizko lanabesak dira aurreko mendeetatik datozkigun lekukotasun idatziak. Oraingo honetan dakarkiguna zubereraren lekukotasun bat da: eskuz idatzitako sukalde-liburu bat, 28 errezeta biltzen dituena. Pariseko Bibliothèque Nationale-ean “Celtique et Basque 119” erreferentzia du eskuizkribuak, eta erreferentziaren azpian *entier* azaltzen da, eskuz, dokumentua osorik dagoela adieraziz. Aurelia Arkotxa irakasleak aurkitu zuen eskuizkribua, bibliotekako funts gordeetan.¹ Guztira 29 orrialde ditu, eta idazkeragatik esan genezake esku bakarra ikusten dela. Letra ona da, argia eta ulertteraza, irakurleak faksimile edizio honetan ikusi ahal izango duen bezala. Faksimilearekin batera eskuizkribuaren transkripzioa erantsi dugu, ahal bezain fidela.

---

¹ Eskerrik zintzoenak Aurelia Arkotxari, Joseba Lakarrari eta Ricardo Gómezi eskuizkribuaren edizioa prestatzerakoan emandako laguntza eta erraztasun guztiengatik.

Testuaren lehen orriak 108 zenbakia darama, eta 136 azkenak. Lehen orrian liburutegiko katalogoko erreferentziaren laburdura (“Celt. et Basque 119”) eta Bibliothèque Nationale-eko zigilua agertzen dira, egilearen ohar honekin batera:

Observation: Cayen² hounen platen nombria, numérouac, icénaq, eta pajac, edireyten dutuçu finimentian: cayer hountan diren hogeuy ta hamar platetariq eguin nahi duçunian; çouça tablala eta hareq eracoussico deychu bertan ago noun den nahi duçun plata.

Aipatu behar dugu errezeta kopuruari dagokionez huts bat badela: ez dira hogeita hamar errezeta, egileak oharrean iragartzen duen bezala, hogeita zortzi baizik, hirugarrena eta laugarrena falta baitira (bigarrenetik bosgarrenera pasatzen da). Dudatik atera nahi izatera, aski da aurkibidean begiratzea: ez dago hirugarren eta laugarren errezetei dagokien sarrerarik.

“Observation” delako ohar horren ondotik datoz hogeita zortzi errezetak, bata bestetik marra batez bereizirik. Horietako bakoitzaren hasieran errezeta zenbakia eta izenburua azaltzen dira. Egileak berak lehen orriko “Observation” delako oharrean dioen bezala, aurkibidea azkenean dator, 135 eta 136. orrialdeetan (“Tabla” esaten dion atal batean). Hartan alfabetoko hurrenkeran antolatutik datoz 28 errezetak, eta bakoitzaren eskuinean azaltzen dira errezeta- eta orrialde-zenbakiak. Aurkibidearen aurretik beste ohar hau ere badator:

Tabla çougneq contenitcen beytu cayer hountaco platen nombré gucia, icénaq, numérouac, eta pajaq. asqui duquéçu, heben chercaçtia, foillaq oro enguratçeco phéna hartu gabé; éta asqui duquéçu jouaytia, haytatu duçunian noura éré tablaq igorricco beyssutu; hében désignaturiq den plataren içénila, nouméroula eta pajala, çouyn hében icentéturiq den lekhian édireyten beytiratèque.

Errezeta-liburua erdarazko bertsioren baten itzulpena da. Egileak berak aipatzen du, zeharka, errezeta jakin baten gainean ari den pasarte batean (124. or.): “Behiaren filetaren farsitceco maneria hao estuçu francian eçaguturiq içan lan hounen traducto-raq erakhoussi artecan (sic)” (“behiaren azpizuna betetzeko modu hau ez da Frantziaren ezagutu lan honen itzultzaileak erakutsi artean”). Tamalez ez dugu jatorrizko bertsiorenen berri izaterik erdietsi. Dakiguna da ez dela ekialdeko hizkeretan idatzitako sukalde-liburu bakarra: Baionan argitaratu zen euskarazko lehen errezeta-liburua, 1864an: *Escualdun cocinera, ceinarekin normahic cocina ona errechki eguin baiteçake*.³ Cluzeau argitaletxean argitaratu zen, eta anonimoa da. Aztergai dugun liburuxkarekin alderatzen badugu, luzeagoa da (150 errezetatik gora biltzen ditu 60 orritan), hizkeraren aldetik ez da horren ekialdekoa —lapurteraz idatzita dago—, baina errezeta batzuk aski antzekoak ditu (hitz tekniko berak, antzeko azalpidea). Iduri luke garai beretsukoak izan litezkeela biak.

² Uste dut hutsa dela: testu osoan ez da berriz azaltzen bukaeran *-n* duela. Egilearen ohar horretan bertan azaltzen da ohiko forma (eta baita azken-aurreko orrian ere): *cayer* (fr. *cabier* ‘koaderno’).

³ Hegoaldean, urte batzuk geroago (1889an), argitaratu zen beste errezeta-liburu bat, Tolosako Eusebio Lopezen moldiztegian: *Cocinan icasteco liburua chit bearra famili gucietan lendabicoa eusque-raz*. 58 orrialde ditu, eta 67 errezeta, baina ez zen izan euskarazko lehena, egileak izenburuan dioen bezala. Egileak ez zuen, nonbait, *Escualdun cocinera*-ren berririk.

Azkenik, ohar bat puntuazioaz eta hitzen arteko mugez: puntuak eta komak ez dira modu arautuaren arabera erabiliak pasarte askotan, eta zenbaitetan irakurketa zailtzen du horrek. Hitzen arteko mugekin ere beste horrenbeste gertatzen da maiz: *erdibat* ‘erdi bat’, *cassérolabat étan* ‘kazola batean’, *erra astéco* ‘errearazteko’, *frigi assicotuçu* ‘frijiaraziko dituzu’, *torchoubat équin* ‘trapu batekin’...

Errezeta-liburuaren testua

[108] Observation: Cayen hounen platen nombria, numérouac, içenaq, eta pajac, edireyten dutuçu finimentian: cayer hountan diren hogeuy ta hamar platetariq eguin nahi duçunian; çouça tablala eta hareq eracoussico deyuçu bertan ago noun den nahi duçun plata.

Jusa duçu bascaribaten eguiteco lehen effeyta.

N^o. lehena = Béhi aspiquei

Behi aspiquei trancha çoumbayt paper foilla beçain mehé piquéçacu; ber guisan ourdaspi trancha çoumbayt ourin gabé⁴ bi objet hoyetças garnituco duçu casserolabaten sola: piquéçacu ouinhou trancha ahal béçayn méhériq, ber guisan carrota trancha abundantqui; hoyetças estalico tuçu cassérolan barnéco araguiac; éçarçu scéléri amignibat, charpoil, eta persil, gas⁵ eta piper belz appur: aragui horiq oro siétabatez estal itçaçu, tinq égon ahalditin amourécatiç: hortariq landa, eçarçu burdugnasco estalgui cassérolan gagnen, ayria jalqui estadin amourecatiç, eçarçu guisa hortan houriq gabé, fournéu ahalbéçayn bero batetan, cassérola hori. attensione casserola eztadin crema, estoçu barnia hounqui béhar, hora eçar artecan, cassérolatiç jalqtruico⁶ den urrinetiq éçagutuco duçu nouyz hora behar duqueçun eçari. éçarico duçu cueillertabat hour; memento baten burian bestetobat: guero cayhetçen enguratuco duçu casserola eta ikhouston baduçu jusa gorrituriq dela, eçarico duçu hour behar dena aragui horien estalçeco, eta beyrebat orano guéhiago: ounça erre datinian passouer bate-tan egaranen duçu. bi minutas lehen, hartu duquécu précautionia, éçarte trempantouchérou çoumbayt: idoquico duçu bi cuillerata juz, çouintan nahastecatuco beytuçu cuillerata erdibat irin, eta ounça algaréquin nahassi ondoun, eçarico dutuçu cassérolan hérac aldi bacoysbat emanen duçu çouré cassérolari, attensione eguiten duçulariq barnen dirénen ounça enguratçáz:⁷ héraqi hortariq landa couré jusa eguiniç duquécu ounça attensione eguiten duçulariq articulu hountan ordenaturiq dirénetçaz éçagutçen dutuquécu entrada guçien éguitéco moyénaç.

N^o. Biguerrena

Aretché aspia

[111] Hartuco duçu bi libera; pessa ederbat eguinen duçu, ounça lardatuco orras batequin: cassérolabat étan éçarcu, eta estal eçaçu hourez: assaisouna eçaçu deuséré sopa baliz béçala, asqui erré datinian khambiatuco duçu besté cassérola batétara béré saldaréquin: éçarçu cassérola (çouyn serbutchatu beyssayçu aretchequiren erra astéco) hutsiq furneuin ountça inkhatceç béroturiq délariq, minutabat eyssi duqueçunian fourneuin, éçarico doçu barnen cueillertabat salda çouré fricandenetiç; gorritu çayçunian, éçorçu biguerren cueillertabat: çouré bi cueillertaq gorritu diratinian; salça hori idoquico duçu, éta éçarico duçu sietabat étan: hao duqueçu fricandoaren glaça: beguiratuco duçu serbutchatuco çayçu couré entrada ooren ganiaren gorriseco.

⁴ Etena behar du hemen, nahiz puntuazio ikurrik ez den ageri.

⁵ Nabarmentzekoa txistukari afrikatua s bidez adierazten duela.

⁶ Uste dut hutsa dela: *jalquico*.

⁷ Ez da ongi ikusten *c* ote den egiazki: *enguratçáz?* 'inguratzeaz'.

Nº. Bost guerrena

Marinada: plat hao merqué houn duçu

Èçarçu cassérolabat étan bi ahurréta⁸ ogui irin, çouré irinari éçarçu gobeletatabat hour fresq, gaz amignibat, aygardent amignibat. saffla éçarçu lussastyo éta cinéz guero hori bi forchétarequin: çagarrac thipiltuco dutuçu eta phicatuco ahal béçayn méhatz: hirour arraulsé hausséco duçu casserolabat étan: éçarçu goringouaq çouré pastouan: chourincouq hant az⁹ itçacu ahal beçayn bat: nouyz étaré hassico beyssira [112] pastouren erra asten, gagna éçarico dérécú chourincouen erdiac. amignibat nahastecatuco dutuçu algaréquin forchetabat équin: trempatuco dutuçu bédéraca orhen barnen çagar bouchincaq, éta frigi assicotuçu: nouyz étaré çouré orhia erdi erré beytaté gagna écarico duçu chourinco arrastac: çouré marinadaren serbutchatcéco, gagna arraspa tuco doçu sucré amignibat.

Nº. Sey-guerréna

Gigot à l'eau

Hourtaz éçaçu cassérola bat étan jambon trancha eta ourdaqui bouchi çoumbayt: éçarçu guéro çouré gigota barnen, eta gorri eraz éçaçu, ounça érabilcatçen duçulariq cassérola¹⁰ gigota gorritu denian, idoquico duçu casserolatiq: éçarçu barnen cuillérata quart bat ogui irin: irina ounça gorritu denian; barna hachatuco duçu bi ouynhou buru: ouynhou horic ounça frigitu diratinian; éçarico duçu barna çouré gigota, eta [113] ber guisan hirour carrota laur den caturiq: ecaricéçu piper belz, gaz, belhar houn çoumbayt, eta hour béhardéna aragui horien estalçéco: ounça cassérola estal éçaçu, ayria jalqhui estadin amourécatiç: erra éraz éçaçu çouré gigota, ounça érabilcatcez, éta ez éçar haboro houriq: carrota horiq (çouyn espeytorate gaysto içaten ahal) nahi badutuçu serbutchatu, idoquico dutuçu cassérolatiq jusaréquin, éta serbutchatuco tutçu besté siétabat étan.

Nº. Saspi guerréna

Assa farsitu

Har çaçu assa chouri éderbat, béro, as¹¹ éçaçu amignibat hour béroutan ahos béhéra farsituco duçu assa hori manérias errenda ahaldéçaçun bolabat béçayn biribil, lehen ostotiq asquen ila artino: guisa hortan arrengeaturiq, serbieta thobatez trossatuco [114] duçu, assaisonnaturiq saldaren ber guisan, éta holachec éçarico duçu héraquiten cassérolabat étan, amourécatiç chuca dadin¹² ounça chucatu denian, écarico duçu beste cassérolabat étan, couyntan assaren jusa éguin beytuquéçu: héraqi baçoyn bat eguin as içoçu, jusaren goustu hounaren hartséco, éta guéro jusaréquin serbutchéçaçu.

Nº. Sorci guerréna

Jamboubaten glaçatcéco manéra

Jamboubat trempañ etchéquico duçu hogueyta laur orénéz: ounça chahatu duquéçunian, éçurrac idoquico deyçoçu éta torchoubat étan enguraturiq erra assico

⁸ Zub. 'ahurtara'.

⁹ *Hant az* (*hantaraz* 'hanparazi, harrotu') *itçacu*.

¹⁰ Ikurrik ez da ikusten baina segur asko etena behar zuen hemen.

¹¹ 'Beroaz (beroaraz) ezazu'.

¹² Hemen ere perpausen arteko etena eskatzen du solasak.

[115] duçu. assaisonatuco duçu soparen ber guisan. (assa balis beçala, torchou batez en-guraturiq écarten diçie, bouchinca estadin amourécatiq) béguirayçu estéçaçun eyssi çobéra lussaz héraquitçéra éta érratçéra. éçar içoçu hamabi edo hamabost erramu osto éta bi limou. couré jamboua erré datinian, jusa idoquico duçu, chucatçen duçulariq torchoubat équin: guéro chourituco duçu sucré arraspaz jambouaren gagnia oro. pala ounça gorrituriq garanen duçu sucré hortan gagnen: laur limou berdé laurdenatuco tutçu, éta çarthuco dutuçu jambouaren engurian: serbutchatuco duçu guisa hortan serbiétabat étan, çouyn disposatuco beytuçu laur cantouréquin.

Nº. Bederatçu guerréna
Amandasco oppilbat.

[116] Libérabat amanda trempan hour ephélin etchéquico duçu: piloïr bat étan pilatuco dutuçu: pilatu oundoun couré amandaq, éçarico déréçu libérabat sucré, berriz pilatuco dutuçu algar équin: hausséco déréçu barna bi dozéna arraulcé; cuillératabat irin éré bay écarico déréçu. horiq oro ounça nahassico dutuçu algar équin: tourtié-rabat ounça burraz bérécatuco duçu: gorago erraniq dusu gaossa¹³ guçiác tourtiéran éçarçu, éta labian éçar: jaquitéco nouyz çouré oppila erré datian, choysbat çarthuco déroçu; choyscha içerdi jalqhuiten baçayçu estuquéçu oráno asqui errériq, béna ido-rriq jalqhuiten bada çouré oppila ordin errériq duquéçu.

Nº. hamar guérrena
Çagarresco charlottabat

[117] Thipil éçaçu hogueybat çagar; ounça çahatu ordoun,¹⁴ éçarçu erratçéra cassé-robot (*sic*) étara, gobelétabat hour équin; éçarçu canéla bouchibat: marmelada hori éguin duçunian éçarçu barna libérabat sucré: ounça algaréquin érabilca itçaçu: guero idoquico tutçu eta plat bat étan éçarrico tutçu: casserola baten barnia oro béréca-tuco duçu, à pus¹⁵ près libérabat burraz: choyna bihos cabillou guisa picatuco duçu, eta frigi errassico dututçu burra hortan. garnituco duçu cassérola horren barnia éta çayhessaq ogui bihotsez (estamuriq baliz beçala) écarico¹⁶ duçu barnen couré çaga-resco marmelada: estalico duçu choyna bihotsez gagnétiq, solatiq béçala: hirour mi-nutaz cuyan etchéçaçu, bihotçaq choynari lot ditian amourécatiq: çouré marmélada ounça éguiniq den aldi oros, çutiq idoquico duçu gasna holandaco baten forman.

Nº. hamécaguerréna
Gâteau au lait

Héraq éras bouteillabat esné cassérola bat étan; éçarçu barnen banil amignibat, hirour quart libéra sucré: haosséco¹⁷ duçu hamassorci arrolcé: esnia hostu denian, écorçu barna gorrincouaq: hourt az éçaçu esné hortan bi billa chocolat: ounça safla

¹³ Iduri luke diptongoaren bigarren bokalean *o* jartzen duela (baditu *hao* 'hau' bezalako adibideak ere, baina hemen ez dut garbi ikusten egiazki *o-z* idazten ote duen *gauza*).

¹⁴ *Ordoun* (*sic*) baina hutsa izango dela iruditzen zait: eskuizkribuan zehar askotan erabiltzen du infinitiboa + *ondoan* (*ondoun*) denborazko perpausak egiteko ('thipil itzazu hogeï sagar ontsa xahatu [gar-bitu] ondoan').

¹⁵ *u-z* esango nuke.

¹⁶ *Écarico* dioen lekuan *éçarico* 'ezarriko' behar zuela uste dut. Beste horrenbeste lerro bereko *couré* 'zure'-ren kasuan: *çouré*.

¹⁷ Hemen ere *o-z* idazten duela ematen du (ik. 13. oin-oharra).

éçaçu bi chourinco, eta éçarçu irangea lili amignibat: besté cassérolabat étan éçarçu quart erdibat libéra soucré chouri: çu houmbat étan gagnen éçarçu, eta cassérola sucré horres ounça béréquéçaçu: esnia igaranen duçu serbiétabat étan, éta guéro éçarico duçu sucria den cassérolan: écarico duçu besté cassérola handibat hourez erditarat bétheriq fournéuen gagnen: nouyz éré héraquitcen hassi beytatéque, écarico doçu barnen çouré cassérola oppilarequin (béhar duquéçu abisatu amourécatiq hourea duçun cassérola asqui handi ičan dadin édeytéco oppilaréquin den cassérola: cassérola gagnen éçarico duçu burdugnasco estalqui bat inkhassez gagnia béthériq: çouré oppila erré datinian séparatuco çayçu cassérolaren baster étariq: idoqui béno lehen, éguriqui béhar duquéçu ounça hos dadin: porroca estadin amourécatiq: ahos béhéra écarico doçu plata, çouyntara serbutchatu nahi beytuquéçu, eta hartara idoquico duçu. [118]

Nº. hamabi guerréna [119]

Pain-au-lait

picatuco duçu cabillou guisa choyna baten bihotça: thassabat esné héraquiten cassérolabat étan éçarçu libera erdibat sucré réquin, eta canéla amignibat équin: esnia égossi ondouan; idocaçu çutiq, eta çouré choyna cabillouaq trempan barnen éçar itçoçu: ourhi amignibat prestatuco duçu marinada béçala: ogui bouchincaz minutabaten burian idoc itçaçu, eta passouer bat étan éçarçu esnia yalqhui daquien amourécatiq; eta chouca ditian: ogui bihotz horiq frigi assico tutçu caosséraq béçala; trempatu ondouan léhéniq préparatu duçun gourhian: arraspatuco duçu sucré amignibat gagna, eta serbutchatuco duçu mahagnian.

Nº. hamahirour guerréna

Briochabat.

Nahassico duçu lakhabat ogui irin, bi docéna arraolcé, bi libéra burré, libérabat sucré, horiq oro algaréquin ahal béçain ounça érabilcatuco dututçu: terrina berribat ounça bérécatuco duçu burréz; çouré ourhia barna éçorçu, eta labilat éçar: jaquin nahi duçunian çouré Briocha errériq dénez, çarthuco doçu barnatho chothbat,¹⁸ éta idorriq jalqhuiten bada, marca duquéçu errériq dela. [120]

Nº. hamalaor guerréna

Belhar esco ophila

Bil éçaçu barasséco belhar houn rotariq; éçar içeçu pérésil, charpoyl, jambou bouchibat, ourdaqui besté bouchibat, aretchéqui quart bat; béna manéraz belhar hounen cantitatie (oray berian ençalada chouriena, assa chouriena) edo besté belhar tendre cantitatie dominant ičan dadin: ounça hachatuco dututçu algar équin belhar hounaq eta araguiq écarico déréçu bi arraolcé, ogui bihotz amignibat, gaz eta piper belz, ounça hachatu ondoun, éçarico dututçu cassérolabat étan, çouin léhéniq ounça ourinez bérécatuco beytuçu: éçarico duçu casserola haux béron barnen erdirate artino, amourécatiq eta çuyaren imourra çar daquion barnerat: éçarico duçu cassérolan gagnetiq burdugnasco estalguibat, çougne gagnian inkhaz béros bethéco beytuçu: harçaçu attensionea cassérolaren ardura enguratchécoua: oppila cassérolaren cayhessétariq deslotcen çaycunian, marca duquéçu [121]

¹⁸ sic ('xotx [zotz] bat').

eguinic déla: plat bat étara idoquico duçu, emanen déroçu nahi baduçu salça chouribat (oray berian oillasco fricasseyaren salça) eta guisa hortan mahagnilat serbutchéçaçu.

N^o. hamabost guerréna
aragui erre arrastessaz.

- [122] Gigot erretiq, edo oillayscobat étariq arrasta baratcen caycunian, eçarico doçu pesil eta charpoil, laur baratchouri ister, muscada amignibat raspaturiq; erra assico duçu belhar esco oppilaren ber manerian (hounen gagnecoua duçu N^o. hamalaur guerrenian) bena asquen hao jusian serbutchatuco duçu: bi plat hoyeq serbutchatuco dutuçu mahagnaren bi burietan, algarren bisen bis.

N^o. hamacey guerréna
Créma gorri

- [123] Bilduco duçu Bletarraba gorri, eçarico duçu bougnitan, eta mespératiq eçarico duçu terrinabat esnétan trempatcen: eçarico doçu hirour quart sucré. hamacey arroulcé gorringo: esnia passatuco duçu serbietabat étan: ounça héraq assico duçu bi limou achaléquin, eta canella amignibatequin: esnia hostu datinian amignibat, eçarico deyssoçu barna arraulciaq, eta sucria, algar equin ounça erabilcaturiq; guisa hortan eçarico doçu fourneuïn: enguratuco duçu finituriq ičan artino, attensioné hatçen¹⁹ duçulariq, estadin erra sobera.

N^o. hamasapi guerrena
Créma chouria

- [124] eçarico duçu cassérolabat étan bouteille erdibat hour, hirour quart sucré, canella amignibat, erramu ostobat, irangea lilibat eçarico duçu hamasorci arraulcé gorringo terrina bat étan: hour horren gagna idoquico duçu sucria purifica dadin amourécatiq eta asqui héraqitu datinian, igaranen duçu serbiétabat étan: eguinen duçu chothesco eshas gnibat; arraulcé horiq lussas saflatuco dutuçu, papéra beçain chouri jin artino: (huénen duçu souégna lagun bat harçéz, séren eta ihourq imaginatcen ahal din béno lan pénibliagoua beyta) çouré arraulcé gorringouaq hour hortan eçarico dutuçu eta ounça enguratuco minutabatez, eta guéro çutiq idoquico ahal tuçu, eta mahagnian serbutchatuco plat bat étan créma orotaco hobéna déla expérienceaq éracoussi ditadaçut.

N^o. hamasorci guerréna
Behiaren fileta.

Behiaren filetaren farsitceco maneria hao estuçu francian eçaguturiq ičan lan hounen traductoraq erakhoussi artécan. filet hori mahayn bat étan eçarico duçu; eta sabalduco duçu ganibet batez; eguinen duçu farsidura bat, eta filet horren gagna ounça garnituco duçu: guero ustupa canubat beçala khanatuco duçu Khanatu ondouan estéquéçaçu fiscélabatez: eguinen duçu hori beré jusian cassérolabat étan; eçarico doçu ouynhou, carrota, pérésil, charpoil, piper eta gaz: eguin çaycunian jus hori passer bat étan igaranen duçu eta idoquico doçu fiscéla mahagnian serbutchatçéco.

¹⁹ sic (*hartçen*).

Nº. hemeretcu guerrena

Aretché Buria.

Bidars pétiq urratuco duçu; idoquico doçu eçurra oro, farsiduras bétheco doçu barnia, essurra han balu béçala, eta ouñça jossico duçu: éçarrico duçu cassérola bat étan jambou eta ourdaqui aboundantqui, laur ouinhu buru ouñça hachaturiq, carrota chabal picaturiq; ouñça grilla assi ondoun cassérolan barnen, éçarico doçu arétché buria enguratuco duçu ouñça, aldé orotariq gorri assi déçaçun amourécati; assaisonnatuco duçu sopa béçala: gorri assi ondoun, éçarico doçu hour béhar déna, haren estalçéco, limou achalbat eta gobélétatabat ardou hobenétiq; estalico duçu comptabat baliz béçala, burdugnasco estalguibat équin, amourécati éta ayria estadin çar ahal barnérat: eguiniq datinian, igaran éçaçu passouer bat étan eta serbutchécacu mahagnian.

[125]

Nº. hoguey guerrena

Ahatébat entradan.

Nahi baduçu serbutchatu ahatébat, eguiten asquen nº. héméretcu guerrénaren ber maneriaren. essuraq ori idoq içoçu hasten çirélariq uscornotiq, farsiduras barnia betha içoçu eta serbutchéçaçu cassérola bat étan ber fayçouan, eta arétché buriaren ber salçan; béna éçar içoçu ahatiari ouinhou aphur ghiago (*sic*): serbutchatu béno lehen, éçarico doçu muscada amignibat Raspaturiq, goustu different bat har déçan amourécati; ber manéria hountan serbutchatuco ahal duçu arréz buribat, pouldabat.

[126]

Nº. hoguey eta bat guérréna

Jambou aspiquei minététan.

Picatuco duçu jambou aspiquei, trempan etchéquico duçu hoguey eta laur orénéz; ouñça chahatuco duçu, éta achala oro idoquico duçu. ouñça erré datinian, sucré arraspatuco doçu gagna, eta igaranen doçu palabat ouñça gorrituriq: çouré minétaq jusian préparatuco dututçu, léhéniq ouñça héraq assi ondoun hourian hora oro idoquico déréçu, esquien artin ahal béçain sinez tincatçez: guéro éçarrico dutuçu jusian, héraq aldi bacoysbat emanen déréçu, eta guero serbutchatuco dutuçu mahagnian, éçarten duçulariq çouré jamboua oseillaren erdian.

[127]

Nº. hoguey eta bi guérréna

Epperra assan.

ouñça lardatuco duçu çouré epperra, éçarico duçu jusian ahatébat béçala (Nº. 20) nous étaré çouré assa chouria ouñça heraquitu beytate, passouer bat etara idoquico doçu, hora jalqhui daquion amourécati; eta guero éçarico duçu épherra den jusian: héraq aldi bat éman ondouan éçarico duçu assa plat bat étara, éta épherra assaren erdian: sucré choscar assico duçu, éta couré epherra ouñça gorrituco duçu, eta guéro mahagnian serbutchatuco.

[128]

Nº. hoguey eta hirour guerréna

Pijoubat salçan

Eçarçu trancha éderbat éta ourdaqui phessabat cassérola bat étan, eta cueille-ratabat irin; ouñça erré diratinian. irina gorritu denian, éçarçu ouñça hachaturiq ouynhou burubat, éta bi carrota laurdencaturiq; eta ber mementouan araguiac erabilca issaçu, eta algar équin eissasçu gorriçéra: ouñça gorritu diratinian, éçarçu behar den hora araguiaren estalçéco, assaisonnatuco duçu sopa beçala, gaz eta piper appur éçarten duçulariq: estal éçaçu cassérola burdugnasco estalguibatez ayrériq çar estadin

[129]

amourécatiq; estéçaçula émenda: idoquico ahal duçu nahiago baduçu carrotaq, pi-jouaren serbutchatcéco. serbutchatuco ahal duçu pijoua salça chouri bat étan, demboratiq demborala khambiatcia gatiq.

N^o. hoguey eta laur guerréna
Amandasco oppila

[130] Thipiltuco dututçu amandaq hour bérouan; erditiq eguinen dutuçu: éçarico dutuçu amandaq cassérolabat étan libérobat sucrérequin, biguerren cassérolabat burrés frotatuco duçu. nouys étaré amandaq érreriq beytiratéque, éçarico dutuçu burraz fré-tatu duçun cassérolan. hartuco duçu berhala, sucria hostu gabétariq citroubat: ophil horreq barnia behar diçu hussiq ukhuen, barniaren eguitia gatiq. hostu datinian éçarçu ahos cassérolari plat bat, éta oppila hus içoçu gagna.

N^o. hoguey eta bost guerréna
Arraolcé à la Tripe

héraq as éçaçu arraolcé; thipil içaçu eta erditiq eguissu: gorrincouaq irinez frota içéçu, éçarçu sarthaguignabat étan oliouan, béna parté irintatia olion, gagna edirey-ten guisa. idoquico dutuçu siétabat étan: ounça hachatuco duçu ouynhou burubat: frigi assi duçunian ouynhoua, écarico duçu hirour cueillerata salda, piper belz eta gaz amignibat, eta bi cueillerata sucré: salça eguiniq datinian, éçarico dutuçu arraulsiq barna, bena estissaçula eyssi héraquisséra.

Arraolcé farsituriq

N^o. hoguey eta sey guerrena.

[131] héraq as içaçu arraolsiq, erditiq eguin içaçu thipil eta léhenic. gorrincouac ideq isséçu, eta barna éçorçu cueillerabat saldaréquin pérésil eta baratchouri ounça hatchaturiq. handi as éçaçu labéla puntaz arraolcé horien barnia, amourécatiq eta lekhu haboroché ičan dadin farsiduraren²⁰ farsiduras bethé duçunian, béréca issaçu irinez, eta erra as issaçu olioun, farsidura olion gagnen edireyten den guisa. guéro idoquico dututçu siétabat étara. frigi assico duçu chalota amignibat olio hortan; éçarico doçu frigitu denian gobélétatabat hour, eta gobéléta erdi bat ardou, belhar houn amignibat, piper belz eta gaz apurnibat, limou achal chipignibat, eta ogui bouchibat raspaturiq: salça hori eguiniq datinian, passerat bat étan igaranen duçu, eta guéro arraolciq salça hortan éçarico dututçu; estécacula eyssi héraquisséra haboro, eta salça hori ounça béroriq serbutchatuco duçu.

[132] N^o. hoguey eta saspi guerréna
Arraolcé frigituriq ardou estian

Arraolsiq frigi assico dutuçu; guéro frigituco duçu ouynhou: éçarico déréçu hirour cueillerata salda, ogui achal raspaturiq. éçar içéçu gobélétatabat ardou hoben étiq, eta ahurrébat sucré, eta salça eguiniq datinian, éçarico dossu çouré arraolsiq.

N^o. hoguey eta sorci guérrena
Chipa salça.

Éçarico duçu cassérolabat suyan bi beyré houréquin, éta beyrébat ardou, pérésil, baratchouri, piper eta gaz, limou achalbat, cueilleratabat ogui achal raspaturiq,

²⁰ Puntua falta dela uste dut destinatibo zaharraren ondolik.

cueillerata erdibat irini nahastécaturiq. nouys étaré salça eguiniq beytatéque, héraqi délariq ouñça éçarico dutuçu chipac; abançugni erreriq diratinian, ogui achal çoumbayt picatuco duçu eta barna éçarico dutuçu. arraulcé coumbayt nahi baduçu [133] égos érássi salça hortan, asquen héraquias badiquécie asqui estissaçula algarren hui-llan égui éçar.

Nº. hoguey eta bederatcu guerréna
Arraulcé moulétabat.

hausséco duçu arraulcé plat bat étara, écarico déréçu piper, gaz, muscada; ouñça saflatuco dutuçu algar équin: plat bat béréquéçaçu ourinez, éçarçu arraulsiq barnen. éçarçu fournéuin cassérola bat hour²¹ ouñça héraquitu denian, cassérola hortan gagen éçarçu çouré arraulcé plata: éçarçu çouré arraulcétan gagen burdugna estalguibat sus ouñça garnituriq: erré diratinian, idoquico dutuçu çutiq, eta tranchatan éçarico dutuçu eta guéro fuillant guisa picatuco dututçu, eta guéro çouré arraulsiq salça chouribat étan serbutchatuco ahal tuçu

Nº hoguey eta hamar guerréna [134]
houresco ophila

ourdé sankho, edo aratché burubat héraq assi duquéçunian; igaranen duçu hora laur etan laur serbieta different étan: pintoubat houri écarico duçu libéra erdibat sucré, citron achalbat, canella amignibat: ouñça héraquitu direnian, igaran issaçu serbietabat étan. minutabat héraq as issaçu, eta ouñça safla éçaçu bi arraulcé gorrinco barnen, (gayça hau aysago éguiten duçu néguian) has éguin hesquian, éta cassérola béréquéçaçu campotiq: béna eyssi behar duquéçu biharamen²² artino leyhobat étan hostéra. serbiétabat ophil haren gagnian plégaturiq poillitqui laur cantouréquin éçarico duçu: serbutchasséco éçarico duçu plata cassérolari ahos béhéra: ussulico duçu cassérola plat haren gagniala, eta couré oppila eguiniq duquéçu.

Tabla çougneq contenitcen beytu cayer hountaco platen nombré gucia, icénaq, numérouac, eta pajaq. asqui duquéçu heben chercatçia, foillaq oro enguratçéco phéna hartu gabé; éta asqui duquéçu jouaytia, haytatu duçunian noura éré tablaq igorrico beyssutu; hében désignaturiq den plataren içénila, nouméroula eta pajala, çouyn hében icentéturiq den lekhian édireyten beytiratéque. [135]

²¹ Hemen ere puntua faltako litzateke.

²² e ematen du jartzen duela azken silaban.

Tabla

Ahatébat entrada	Nº 20	Page 126
Amanda errés bi guerren ophila	Nº 24	Page 129
Amandsco ophila	Nº 9	Page 115
Aretché aspiqui	Nº 2	Page 110
Aretché Buria	Nº 19	Page 125
Arraolcé farsituriq	Nº 26	Page 127
Arraolcé mouleta	Nº 29	Page 133
Béhiaren fileta	Nº 18	Page 124
Behi aspiqui	Nº 1	Page 108
Belharesco oppila	Nº 14	Page 120
Briochabat	Nº 13	Page 119
Chipa salsa	Nº 28	Page 132
Choux farsi	Nº 7	Page 113
Créma chouria	Nº 17	Page 123
Créma gorri	Nº 16	Page 122
Epherra assan	Nº 22	Page 127
Erréqui arrasta	Nº 15	Page 121
Gateau au lait	Nº 11	Page 117
Gigot à l'eau	Nº 6	Page 112
Houresco ophila	Nº 30	Page 134
Jambou à l'oseille	Nº 21	Page 126
Jambou glaçatu	Nº 8	Page 114
Marinada	Nº 5	Page 111
Oeufs à la tripe	Nº 25	Page 130
Oeufs au vin doux	Nº 27	Page 132
Pain au lait	Nº 12	Page 119
Pijoubat salçan	Nº 23	Page 128
Sagarrésco charlota	Nº 10	Page 116

Lib. n. P. 119. 108
 Exposition: Cayen honen platen
 nombrua, numbracae, canag, eta pajac,
 abreyen dutua formentian: sayo
 haontan dion 'hagay ta hamas' platen
 equin nahi duxon; canca tablala
 eta hareg eracueico deyu bontan ago
 nain den nahi duxun plata

Jusa duxu baccabaten equiteco
 lehon effiata.
 N.º ichona = Bèhi aspique

Bèhi aspique trancha çoubayt paper
 jalla bicain mishi piquicatu; bor quisan
 ardaye trancha çoubayt arain gabi
 bi ojet haytas gorritico duxu casselabat
 sola piquicatu ovinhou trancha abal
 bicayn mihèrig, bor quisan canota
 trancha abundantou; haytas estalico
 tuçu casselatan beruico aragiaz; larru
 silèri amignibat, charpoil, eta pessil, gas
 eta pipper bele appor: aragui horig oro
 setabat estal itzazu, ting egon ahalditan

110
 dutugu casselatan horac aldi beaxibat
 emanen duxu çone casseladici, attentione
 equiten ducularig borron dirinen canca
 engruataca: heragui hortariq landa
 çone just equinag duxuico canca
 attentione equiten ducularig articulu
 honiten ordenaturig dirintecaz
 egaguticem dutiguico entrada quion
 equiteco maynag.

N.º Biquerruna
 Aretche aspia

Hartuco duxu bi libera; pissat
 ederbat equinen duxu, canca lardatico
 oras batequin: casselabat itan çarçu
 eta etal çarçu horuz: assaïouna
 çarçu deulèri sopa balia bicala, asqui
 erri datinian khambiatuco duxu bestè
 cassida batetana bibe-saldariquin:
 çarçu cassida (çoyu serbitchatus
 beysaypu aretchequiren orra astico)
 hutig furnein ountia inkhatat
 biotunig delanag, mirutabat eyri

109
 amouicatis: hortariq landa, çarçu
 burdugnasco estalqui casselatin çarçu
 ayria jalqui estadin amouicatis,
 çarçu quisa hortan honiq gabi, furnei
 ahaldicayn oro batetan, cassida hori
 attentione cassida estadin orra,
 estocin barnia haingui bihar horra
 çarç artican, cassiolatig jalquico den
 urrutig egagutico duxu nouye horra
 bihar duxuico çarçu. çarçico duxu
 cuilleratabat hor; memento baten
 burian bistabat: çarçu çarçitcan
 engruatico duxu cassida eta ikhontan
 baduai jusa gorriturig dela, çarçico duxu
 hor bihar dena aragui horin estalico,
 eta beybat orano quihago: canca ore
 datinian passour batetan egorran duxu:
 bi munitas lehon, hartu duxuico
 precautonia, çarçi trèmpen marchican
 çoubayt: idocico duxu bi cuillerata
 juz, çarçitan maharicatico beysaypu
 cuillerata edibat vin, eta canca
 algariquin mahasi ondour, çarçico

111
 duxuicunian furnein, çarçico duxu
 borron cuilleratabat salda çarçi
 fricandentig; gorritu çarçunian, çarçu
 biquerron cuilleratabat: çarçi bi cuilleratig
 gorritu datinian; selça hori idocico
 duxu, eta çarçico duxu setabat itan: hao
 duxuico fricandoren glata: bequatico
 duxu serbitchatus çarçu çarçi entrada
 oron çarçunian gorritico

N.º Bot querrona

Dsarincada: plat hao orrequei hon duxu

Çarçu casselabat itan bi ahurita
 çarçu bin, çarçi binari çarçu gdelatabat
 hor füllig, gaz amignibat, asgardent
 amignibat: siffa çarçu lussteyo eta
 cinç çarçu hori bi forchitarquin: çarçunag
 thipitico dutuçu eta phicatico ahal
 bicayn mihata: hirour orraulki haucico
 duxu casselabat itan: çarçu çarçunag
 çarçi partonan: çarçunag hant ar
 itzazu ahal bicayn bat: nouye itan

hausco beysira pastorem ora asten, gagna¹¹²
 écarico dèrèu charvincoum ordiaz:
 amignibat mahasticatus dutuqu
 algrèquin forchetabat équin: trempatuc
 dutuqu bedriaca orhen barren çagor
 beuhineag, eta frugi dèlicatupu: maruz
 étari paroz orhia endi orri bostate gagna
 écarico ducu charvico arrastac: çouré
 marinadoren serbitchatus, gagna orrapa
 tucò doqu sueré amignibat.

Nº Suy. quovèna
 Çygot à l'eau

Houtaz écaqu cassiola bat etan jaban
 trancha eta oridoqui bouchi çambayt:
 çarçu quèr çauré gígta barren, eta çoni
 oraz écaqu, ounea, triablèatèn dupulatiq
 çarrida gígta çonitu denian, idoquico
 ducu cassiolatiq: çarçu barren
 cuillèrta quant bat équi inin: irina
 ounea çonitu denian; banna haçaticò
 ducu bi ouyhou berru: ouyhou horu

113 ounea frigitu diratinian; écarico ducu,
 banna çouré gígta, eta ber quisan
 hiraur çarrida laur den çativriq: çarçu
 pipor belz, gaz, kelhar houn çambayt,
 eta haur behandèna aragu horien
 etalèico: ounea cassiola etal écaqu,
 çupia pilèqui etadin amouicètiq:
 oua etaz écaqu çouré gígta, ounea
 orabileatèz, eta çà éçar haboro hauri:
 çarrida horiq (çouru epytorate çayto
 çatèn ahot) mahi baidutucu serbitchatu
 idoquico dutuqu çambèlatiq çarçuquin,
 eta serbitchatus tutçu belz sítatabat
 etan.

Nº Jappi quovèna

Assa farotie

Hor çagu assa çauri idèrbat, béro,
 as écaqu amignibat haur bironan ahot
 libèna farotico ducu assa çori-manina
 orrenda ahaldicagun bolabat bécaçn
 biitèl, lehen ototiq asqun ila çotino:
 quisa hortan arangèatiq, sèbita

thobates trossatus ducu, assaisonatiq
 saldoren ber quisan, eta hilache écarico
 ducu hiraquiten cassiolabat etan,
 amouicètiq çuca dadin ounea
 çucatu denian, écarico ducu belz
 cassiolabat etan, çourpitan assoren jusa
 équin beytuquçu: hiraqu çaçayri bat
 équin as loçu, jusan çonitu hounarin
 haçaticò, eta quèr jusanquin serbitchagun

Nº Sorci quovèna

Jamboubaton glacatèico manira
 Jamboubat trempan etèhiquico ducu
 hoçyeta laur ornez: ounea çehatu
 duquiamian, éçurac idoquico deçoçu
 eta torchoubat etan enguratiq orra
 asico ducu, assaisonatus ducu roporen
 ber quisan (assa belz legala, torchou.
 batèz enguratiq çatèn dice, beuhina
 etadin amouicètiq) bequidagun
 etèçagun çupia çobèra çuraz hiraquiten
 eta çinatèra. éçar çaççu hamabi edo

115 hamabot orrami otto eta bi limon
 çouré jamboua orri dètinian, jusa
 idoquico ducu, çhuatèn dupulatiq
 torchoubat équin: quèr çouritucò ducu
 sueré arraspaz jambouaren çaççu as
 pala ounea çonitucò çaranen ducu
 sueré hortan çaççu: laur limon beldè
 lauridècatus tutçu, eta çarthucò
 dutuqu jambouaren enguian:
 serbitchatus ducu quisa hortan
 serbitatab etan, çouru dèpèratucò
 beytuçu laur çantouiquin.

Nº Bèdratçu quovèna

Amandacè oppillat.

Libèrbat amanda trempan haur
 ephèr etèhiquico ducu: pilèr bat
 etan pilatus dutuqu: pilatu çurdoren
 çouré amandag, écarico dèrèu libèrbat
 sueré, berru pilatus dutuqu algar
 équin: hausco dèrèu banna bi açona
 orraulci; cuillèratabat inin bi bay écarico
 dèrèu horiq or ounea maharico dutuqu

116
algar equin: tawtirabat ompa buraz
biscatiao duzu: gorago oronig dudu
gawta guciac tawtiraban ecaru, eta
labian ecar: jaquico mouye coure oppila
oni darian, choplat carthico deroce;
chopcha icadi jalghuten bacyu ebepu
oiano arqui oronig, bora idornig jalghuten
lada coure oppila ordin oronig duquicu.

N^o hamar quirona.

Cagarrico charlotabat

Thipil ecaru hogueybat qagar, cunça
chahatu ordour, ecaru oratara
cassibat etara, goblatabat horu equin;
ecaru canila bouchibat: marmelade
horu equin ducumian ecaru barina
liberabat suci: cunça algar equin
irabilca iteau: guro idoquico tutu eta
plat bat etan ecarico tutu: cassiola
baten barina oro biscatiao duzu, a pas.
pni liberabat buraz: chayna biho
cabllou quiza picatiao duzu, eta frige.

118
quant ordibat libera suci chouvi: cu
houmbat etan gagan ecaru, eta
cassiola suci horu cunça briquecaci
emia igararen duzu arbitabat etan, eta
guho ecarico duzu sucia den cassidan:
ecarico duzu beti cassiola handibat
haruz orditarat bethin gounneun gagan
mouye ete hiraquiten hazi bustatiqu,
ecarico dou baron coure cassiola
oppilariquin (bihar duqucu abiatu
amouicatio haura ducun cassiola
arqui handi ican dadin clayico
oppilariquin den cassida: cassiola gagan
ecarico duzu burdugnaco etalqui bat
inkhassu gagna bethin: coure oppila
oni darian separatuo cayu
cassidaren baster etarig: idocu bino
lehu, equiqui behar duquicu cunça
hos dadin: porroca etadin amouicatio;
ahos bitha ecarico dou plata, ceuptara
sorbitchatuo mahi bustatiqu, eta hortara
idoquico duzu.

117
oratico dutitqu burra hortan: gromtuo
duzu cassiola horon barina eta cayhorag
ogui bihotex (etamunig balis bicala)
ecarico duzu baron coure cagarrico
marmelada: italico duzu chayna
bihotex gagnetig, solatig bicala: hincor
minutax auyam etchicacu, bihotig
chopnari let darian amouicatio: coure
marmelada cunça equinig den aldi
oro, cutig idoquico duzu gama
holandaco baten forman.

N^o hamisaguirona.

Gateau au lait

Horaq iras bantellabat emi cassiola
bat etan; ecaru baron banil
amignibat, hincor quart libra suci:
hassico duzu hamasorei aricola:
emia hotu dorian, icaru lama
gouvincouag: haurt az ecaru emi hortan
bi billa choudat: cunça safla ecaru bi
chourinco, eta ecaru orangea lili
amignibat: beti cassidabat etan ecaru.

N^o hamabi quirona.

Pain au lait

picatuo duzu cabllou quiza chayna
baten bihita: thasabat emi hiraquiten
cassidabat etan ecaru libera ordibat
suci riquin, eta canila amignibat equin
emia igosi ondour; idocagu cutig, eta
coure chayna cabllouag tumpar baron
icar iteau: ouchi amignibat picatuo
duzu marinada bicala; ogui bouhincor
minutabatou buron idoc iteau, eta
passour bat etan ecaru emia yalghu
daquien amouicatio; eta chouca darian
ogui bihota horig frigi amio tutu
cassiraq bicala; trompatu midouan
bithinig preparatu ducun goushan:
arapituo duzu suci amignibat gagna,
eta sorbitchatio duzu mahagnan.

N^o hamahincor quirona.

Bouchabat.

Naharico duzu lakhabat ogui tron,

120
 bi dotina araualei, bi librea bironi,
 libelabat suci, horiq oro algarlquin
 ahal bigan onca orabilcaturo ditatex:
 terina beribat onca bibeaturo duzu
 buriez; covei curhia birona egora, eta
 labilat ipar: jaguin nahi duavian
 covi. ~~Burha onbegi dora, conthuso dopu~~
 barnatho chothbat, eta idoviq jalghuten
 bada, marca duquicu onbegi dela.

N? hamalaor quovina.

Belhar eso ophila.

Bel egaui barasico belhar houn
 ovianiq; ipar icay peneil, charpoil, jambu
 bouchibat, curdaqui best bouchibat, orthiqui
 quant bat; boma maniviaz belhar hounen
 cantitateri (oray birona mgalada chovina,
 asa chovina) uti bote belhar tendu
 cantitateri dominant ipar dadon: onca
 hachatuso ditatex algar equin belhar
 houniq eta araquiq ecarico dicitu bi
 araualei, egui bilita amignibat, gas eta

122
 docu peneil eta charpoil, lau baratohani
 ider, muscada amignibat raspaturiq;
 ora asico duzu belhar eso oppilanon ber
 manivan (hounen gaguevora duzu N?
 hamakur quovinan) bora asquin hao
 jusan orbitchatuso duzu: la plat
 hoyq orbitchatuso ditatex mahagnan
 bi bunitan, algaron dien bi.

N? hamacay quovina.

Prima goria

Pilduto duzu piletavaba gori,
 ecarico duzu bougnitan, eta mepicatiq
 ecarico duzu terinabat emitan
 trumpatein: ecarico docu hounen quant
 suci. hamacay amula goringo: onca
 pasaturo duzu serbitabat etan: onca
 heriq asico duzu bi lemon achallquin,
 eta carilla amignibatiquin: onca hota
 datinian amignibat, ecarico dymozu
 bama amaulsiq, eta moua, algar
 equin onca orabilcaturo: quita hortan

121
 pipor bila, onca hachatu ondour,
 ecarico ditatex casibolabat etan, ecaron
 lehoniq onca oninez bibeaturo beytux:
 ecarico duzu casicola houn biron biron
 ordinate artino, amovicatig eta cugnon
 imavira car daquon barnorat; ecarico
 duzu casibolan gagnetiq bundagnax:
 etalquibat, cugnon gagnan inkhar
 heri bethico beytux: heriaqui
 attentione amvclaron ordura
 onguratevora: oppila casibolanen
 ayhusticariq diciton cagvonian, marca
 duquicu equiniq dela: plat bat etara
 idoque duzu, emanen doreu nahi
 taducu salca chovibat (oray biron
 ollako ficaduyon salca eta quita
 hortan mahagnilat orbitchicay).

N? hamabot quovina.

aragu bre aravestaz.

Quat ovitig; ido ollakypolat etariq
 aravita baraten cagvonian, ecarico

123
 ecarico duzu foveum: onguraturo duzu
 finituriq ipar artino, attentione hatar
 duculanq, etaden ora sobora.

N? hamarapi quovina.

Prima chovira

ecarico duzu casicolabat etan
 bouteille ordibat houn, hounen quant suci,
 canilla amignibat, orami otobat, onca
 libilat ecarico duzu hamarapi oravalei
 goringo terina bat etan: houn hounen
 gagna idoque duzu suvia purifica
 dadon amovicatig eta asqui heriquiti
 datinian, ecaranon duzu serbitabat etan:
 equinon duzu chotcheico ehar quibat;
 aravalei horiq lussat dylaturo ditatex,
 papira beçain chovni in artino (hounen
 duzu souigna lagun bat hancor, covin
 eta choviq imaginatan ahal din boro
 lan semiliagua besta) covi aravalei
 goringoayq houn hortan ecarico ditatex
 eta onca onguraturo minutabatez, eta
 goro futiq idoque ahal tuqa, eta

mahagnian serbutchatico plat bat etan, 124
 orna orfaco hobina dela expornciaz
 iracauri ditadaqut.

N^o hamasori querrona.

Behiaron fileta.

Behiaron filetarin farritaco
 maneria hae estuce fiamian
 ecaquturiz ican lag hounen tradetoz
 irakhoui artican filel hori
 mahagnibat etan icarico duzu; eta
 sabalduco duzu garibit bates; equinon
 duzu farsidura bat, eta filel hovin
 gagna cunca gornitico duzu: guro
 utiupa canibat becala Khanatuo duzu
 Khanatu ondovan eteqicazu
 ficilabates; equinon duzu hori beré jusan
 caserolabat etan; icarico duzu cunha
 carrota, porzil, charpoil, pipor eta gata:
 equin eaycunan jus hori passuer bat
 etan igaranon duzu eta idoquico duzu
 ficilla mahagnian serbutchatico.

125

N^o humoretu querrona.

Arteché Buvia.

Bidari pitig unatuo duzu; idoquico
 duzu quona oro, farsidura bethico duzu
 barmia, esuvria ham batu becala, eta
 cunca jorico duzu: icarico duzu
 caserola bat etan jambou eta ourdaqu
 abundantzqui, laur cunha buui
 cunca hachaturiz, carrota chabal
 picaturiz; cunca quilla asi ondoun
 caserolan barmen, icarico duzu arteché
 buvia enguratuco duzu cunca aldi
 orotariq gorni asi decazun amouicatz:
 caserolatuco duzu sopa becala: gorni
 asi ondoun, icarico duzu hour bihar
 dina, hovin etalqico, limou achalbat
 eta gobilitatabat ardou hobenetiz:
 etalico duzu comptabat baliz becala,
 burdugnaco etalqibat equin, amouicatz
 eta ayria etadin car ahal barmenat:
 equiniaz datinian, igaran ecau passuer
 bat etan eta serbutchicacu mahagnian

N^o hoguy querrona.

Ahatibat entradan.

Nahi baduca serbutchatu ahatilat,
 equin asquen n^o humoretu querronam-
 ber manerian. esuvriaq ori idoz ipocu
 harten circlariq usornotiz, farsidura
 barmia betha ipocu eta serbutchicazu
 caserola bat etan ber faycauan, eta artché
 buviaren ber salcan; bera icar ipocu
 ahatian cunhan aphiur ghuago:
 serbutchatu boro lehen, icarico duzu
 mulcada amagnibat Raspaturiz gornitico
 different bat har dezan amouicatz:
 ber maneria hontan serbutchaticu
 ahal duzu aviz buri bat, poulardabat.

N^o hoguy eta bat querrona.

Jambou aspiqui minettan.

Picatuco duzu jambou aspiqui,
 trempan etehiquico duzu hoguy eta laur
 ornez; cunca chahatuo duzu, eta
 achala oro idoquico duzu. cunca veri
 datinian, usri avraspatuo duzu gaga,

126

127

eta igaranon duzu palabat cunca
 gornituz: gorni minettaz jusan
 preparatuco dututu, leheniz cunca
 hiraq asi ondoun hovin haura oro
 idoquico dbeu; equin artin ahal
 beain sinez tencates: guro icarico
 dutuz jusan, hiraq aldi laucybat
 emam dbeu, eta guro serbutchaticu
 dutuz mahagnian, icarten ducubiz
 coure jambou oullaren erdian.

N^o hoguy eta bi querrona.

Eppera asian.

cunca lardatuo duzu coure quona,
 icarico duzu jusan ahatilat becala
 (N° 20) nouyo etari coure aha chorua
 cunca heraquitu bestate, passuer bat
 etari idoquico duzu, hova jalghu
 daquon amouicatz; eta guro icarico
 duzu ephera don jusan: hiraq aldi

bat eman ondouan ecarico dugu asa
plat bat itara, eta ephoria aserian
erdian: suari charcar amico dugu, eta
suari ephoria cunça gorritu dugu, eta
quero mahagnian serbitchatuso.

Nº hoguey eta horow querrona

Pjoubat salpan

Ecaricu trancha iderbat eta
curdaqui phesabat cassiola bat itan,
eta cuilleratabat irin, cunça sori
diratinian. irina gorritu demian,
ecaricu cunça hachaturiq ouynhou
burubat, eta bi carota laurdencaturiq,
eta ber memontan araguac trahica
isacu, eta algar equin eissacu
gorritiera: cunça gorritu diratinian,
ecaricu behar den hound araguaren
etalaco, amalmatucio dugu sopa beala,
gaz eta piper appur icaritan digulariq:

ecaricu ahoi cassiolari plat bat, eta oppila
hisi ipocu gagna.

Nº hoguey eta bott querrona

Arnaclé à la Tripe

hiraq as ecaricu arnaclé; thupil icacu
eta orditiq equinu: gorrituacq irinor
frita icacu, icaricu serthaguignabat etan
dianan, bina parti inntaria dion, gagna
edireyten guila. idoqueo duticu setabat
etan: cunça hachatuso dugu ouynhou
burubat: frigi assi dugonian ouynhoua,
ecarico dugu hiror cuillerata salda, piper
belz eta gaz amignibat, eta bi cuillerata
suari: salça equiniq datinian, icarico
duticu arnaulq barna, lona etissagala
eyni hiraquisiera.

Arnaclé farrituriq

Nº hoguey eta suy querrona

hiraq as icaricu arnacléq, orditiq equin
icaricu thupil eta libonic. gorrituacq idiq

129

etal icacu cassiola burdugnaso
etalquibatoz apiriniq car etardin
amuricatiq; eticacula ominda: idoqueo
ahal dugu mahiagc badugu carotacq,
pizouaren serbitchatuso. serbitchatuso
ahal dugu pijoua salça chawri bat
itan, demboratiq demborala hambahua
gatiq.

Nº hoguey eta laur querrona
Amandasco oppila

Thupitucio dutitcu amandaq hour
brouan; orditiq equimon duticu:
ecarico duticu amandaq cassiolabat
etan libriabat merbrequon, bi querron
cassiolabat burria fritatuso dugu. nauy
etari amandaq irinacq bestiratiq,
ecarico duticu burrias fritatu dugun
cassiolan. hartucio dugu behala, suaria
hotu gabitaricq etroubat: ophil hofiq
barnia behar dugu hussiq ukhuar,
barniaran equitica gatiq. hotu datinian

131

isicu, eta barna ecaricu cuillerabat
saldariquon perisil eta buratikharu cunça
hachaturiq. handi as ecaricu labela
puntas arnaclé horien barnia,
amuricatiq eta lekhu haboroche igan
dadin farsiduraren farsidurac bethé
dugonian, blica isacu irinac, eta bna
as isacu dion, farsidura dion gagnon
edireyten den guila. guero idoqueo
dutiucu setabat itara. frigi assico dugu
chalota amignibat olio hortan; ecarico
dugu frigitu demian gobelitatabat hour,
eta gobelita vidi bat andou, behar houn
amignibat, piper belz eta gaz apurignibat,
loun ahal chipignibat, eta ogui bouchibat
raspatiniq: salça hori equiniq datinian,
passour bat etan igoramen dugu, eta
quero arnacléq salça hortan ecarico
dutiucu; eticacula eyni hiraquisiera
haboro, eta salça hori cunça bhoricq
serbitchatuso dugu.

Nº hoguesy eta sasi guernona.

132

Arnaulci frigitariq andou estian
Arnaulci frigi asico dutucu; guero
frigituco ducu ouynhou; icarico denecu
hincor uellorata salda, equi aihal
raspatuvis, icar icen gubitatat
ardou helen etiq, eta ahuritatat ueri,
eta salca egumiq datoniam, icarico
dohu pouni arnaulci.

Nº hoguesy eta sra guernona

Chipa salca.

Egarico ducu carbolabat suyan bi
beyri houriquin, eta beyribat arba,
pouil, barathouin, pipor eta gas, limou
achalbat, uelloratabat equi aihal
raspatuvis, uellorata endibat irini
maharicatuvis, nouys etari salca
egumiq buytateque, heraquiq delonq amca
icarico dutucu chipac; abaricupni uerisq
diratimian, equi aihal poumbayt piateuco

Nº hoguesy eta hamar guernona.

134

houvesco ophila

ouidi sankho, edo aratehi burubot
heriq assi duquicuman, igararon ducu
houca laur etan laur serbitera different
etan. pintaubat houca icarico ducu libbra
endibat ueri, citron achalbat, camella
omignibat; ounce heriquita dromian,
igarion issacu serbitabat etan. moutabat
heriq as issac, eta ounce safla icapu
bi arnaulci guernico banon, (gayca hau
ayago iguitor ducu niguan) has equin
hesiquian, eta cassiola beriquecacu
campotiq; bina eyri behar duquicu libarom
artino leyhobot etan hotira. serbitabat
ophil haren gagnian plegatuvis poltikou
laur cantoniquin. icarico ducu: serbitaharico
icarico ducu plata carbolari ahal behia;
ussulico ducu carbolata plat haren gagniala,
eta couni oppila egumiq duquicu.

Tabla fougnas contenitoun buyti cayer

133

duca eta banna icarico dutucu. arnaulci
oumbayt nahi baduqu ipor brassi salca
hortan, asquen heraquial bediquicu usqu
etierapula algaron huellan equi icar.

Nº hoguesy eta bederata guernona

Arnaulci mouletabat.

houvesco ducu arnaulci plat bat
etara, icarico denecu pipor, gas, muscada;
ounce saflotuco dutucu algar equin. plat
bat beriquecacu ouiniez, icarou arnaulciq
banon. icarico foumion, cassiola bat hou
couca, heraquita dromian, cassiola hortan
gagnan icaricu pouni arnaulci plata; icaricu
couni arnaulicou gagnan burduigna
etalequibat hui ounce gornitunq; ou
diratimian, idouico dutuque ritiq, eta
tranchaton icarico dutucu eta guero fullbat
quila piateuco dutucu, eta guero couni
arnaulciq salca chauribat etan serbitahatu
ahal tuqu.

135

houmtaco platon nombri guaca, icaricq,
nombrouac, eta payaq asqu duquica,
hibon cheractica, foillag ou enguariteco
phina hanti gab; eta asqu duquicu
fougnia, haytatu ducanion mouca eri
tablag icarico buytiti; hibon denigmatuvis
don plataron icarila, moumbouca eta
payala, couyn hibon icenteturq don
lekhuon edoregton buytiateque.

Tabla.

Ahatibat estrada	Nº 20	Page	126
Amande oué bi guernona ophila	Nº 24	Page	129
Amande ophila	Nº 9	Page	115
Artichi appiqu	Nº 2	Page	110
Artichi Bouna	Nº 19	Page	125
Arnaulci fougnitunq	Nº 26	Page	137
Arnaulci mouleta	Nº 19	Page	133
Béhicouen fileta	Nº 18	Page	124
Béhi aspique	Nº 1	Page	108
Béharou ophila	Nº 12	Page	110
Broucabat	Nº 13	Page	119
Chipa salca	Nº 18	Page	131

Choux farci	N.º 7	Page	113
Créme chowria	N.º 17	Page	123
Créme gori	N.º 16	Page	122
Ephroca assan	N.º 20	Page	127
Enlqui arrasta	N.º 15	Page	121
Gâteau au lait	N.º 11	Page	117
Gigot à l'eau	N.º 6	Page	112
Houresco ophila	N.º 30	Page	132
Jambou à l'oselle	N.º 21	Page	126
Jambou glacatu	N.º 8	Page	114
Morunada	N.º 5	Page	111
Oeufs à la tripe	N.º 15	Page	130
Oeufs au vin doux	N.º 17	Page	132
Pain au lait	N.º 12	Page	119
Pjoubat salgan	N.º 13	Page	128
Sagarruko charlota	N.º 16	Page	116

